

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1185/2003 haiuimede eemaldamise kohta laevade pardal”

COM(2011) 798 final – 2011/0364 (COD)

(2012/C 181/34)

Raportöör: **José María ESPUNY MOYANO**

30. novembril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 13. detsembril 2011 nõukogu vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1185/2003 haiuimede eemaldamise kohta laevade pardal”

COM(2011) 798 final – 2011/0364 (COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 14. märtsil 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 479. istungjärgul 28.–29. märtsil 2012 (28. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 103, vastu hääletas 30, erapooletuks jäi 22.

1. Järeldused

1.1 Komitee on kindlameelselt vastu uimepüügile mis tahes laevastikus maailmas.

1.2 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et ajutiste lubade kaotamise ja uimede jätmisega haikere külge tagatakse, et ELis ei tegeleta uimepüügiga. Kuid ta on mures kõnealuste meetmete majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgede pärast, mistõttu ta leiab, et peaks otsima alternatiivseid meetodeid, mis tagaksid uimepüügi keelust kinnipidamise, ilma et see avaldaks tõsist mõju ettevõtete kasumlikkusele ja meeskonnaliikmete ohutusele, isegi kui need alternatiivid ei kaota ära komisjoni täheldatud järelevalve ja eeskirjadele vastamise probleeme.

1.3 Komitee pakub välja järgmised alternatiivsed meetmed:

1.3.1 kehtestada kohustus lossida hai kered ja uimed samas sadamas;

1.3.2 kaotada värske kala laevastike eriload;

1.3.3 anda eriload külmutustraaleritele, tingimusel, et nad kasutavad jälgitavussüsteemi, mis tagab vastavuse lossitud haikerede ja -uimede vahel;

1.3.4 võtta kõikides piirkondlikes kalandusorganisatsioonides kasutusele haiuimede kaubandust käsitlev statistiliste dokumentide programm.

1.4 Komitee soovib kõikides piirkondlikes kalandusorganisatsioonides võtta vastu haipüügi majandamise kavad, milles

sätetatakse mh meetmed püügikoormuse piiramiseks, keelualad ja -ajad ning keelatakse avamerel ümberlaadimine.

1.5 Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles tegema kõik selleks, et saavutada uimepüügi keelust kinnipidamine nendes kolmandate riikide laevastikes, kus selle kahetsusväärse tegevusega veel tegeletakse, ning kohustuse täitmine edastada piirkondlikele kalandusorganisatsioonidele kolmandate riikide laevastike haipüügi kohta usaldusväärseid andmeid.

1.6 Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles tagama kirjaliikult, et töötlemist, mida tuleb uimede täielikuks eemaldamiseks läbi viia kolmandates riikides, kus saak lossitakse, tuleb pidada lihtsaks lõikamiseks ja seetõttu ei muuda see asjaolu, et toode on pärit ühendusest.

2. Sissejuhatus

2.1 Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1185/2003 (haiuimede eemaldamise kohta laevade pardal) ⁽¹⁾ on kehtestatud uimepüügi üldine keelustamine, mille puhul hait eemaldatakse uimed ja ülejäänud haikere heidetakse merre tagasi (inglise keeles *finning*).

2.2 Samuti on liikmesriikidel lubatud anda välja laevade pardal töötlemist võimaldavaid eripüügilube, mille alusel on lubatud haikerelt, mida ei tohi vette tagasi lasta, uimed eemaldada. Selleks et tagada vastavus haiuimede ja -kerede kaalu vahel, on kehtestatud uimede ja kerede (elus)kaalu suhtarv.

2.3 Komisjon leiab, et nende erilubade andmine ei taga uimepüügi kontrolli ja seetõttu teeb ta ettepaneku ühelt poolt eriload kaotada ja teiselt poolt lubada, et haiuimed võivad olla osaliselt lõigatud ning rümbe vastu tagasi painutatud.

⁽¹⁾ ELT L 167, 4.7.2003, lk 2.

3. Üldised märkused

3.1 Komitee on kindlameelselt vastu uimepüügile mis tahes laevastikus maailmas.

3.2 Komitee on tähendanud, et paljud teadlased, liikmesriigid, valitsusvälised organisatsioonid ja kalandussektor leiavad, et ei ole tõendeid uimepüügiga tegelemise kohta ELis (?). On siiski kindel, et uimepüük toimub teistes, ELi-välistes riikides.

3.3 Komitee leiab, et on oluline teada, millega tegelevad pelaagiliste haikalaliikide püüdmisele spetsialiseerunud triivõngejadaga laevastikud, mis senini kasutasid kalastamise eripüügilube, et mõista, kas nende lubade jätkuv kasutamine on vajalik.

3.3.1 Euroopa Liidu triivõngejadaga haisid püüdvasse laevastikku kuulub umbes 200 laeva (?). Iga laeva pardale on vaja 12–15 meeskonnaliiget.

3.3.2 Need laevad tegelevad peamiselt mõõkkala püüdmi-sega, püüdes aga ka pelaagilisi haikalaliike: u 87 % pelaagiliste haikalaliikide kogupüügist moodustab sinihai (*Prionace glauca*) ja u 10 % atlandi makohai (*Isurus oxyrinchus*). Mõlemat liiki esineb rohkesti ookeanide epipelaaagilistes kihtides ja nad on geograafiliselt levinud Atlandi, India ja Vaikses ookeanis. Rahvusvahelise Atlandi Tuunikaitse Komisjoni (ICCAT) viimaste hinnangute kohaselt on sinihai ja atlandi makohai bioloogiline seisund hea ja püügitahet jätkusuutlik. Mõlema liigi biomass ületas või oli ligikaudu samal tasemel maksimaalse jätkusuutliku saagikusega.

3.3.3 ELi laevastike tava esitada esmamüügis uimed tervetena erineb mõnede Euroopa-väliste lääneriikide laevastike tavast, kus kasutatakse ära ainult osa uimedest või visatakse need ära.

3.3.4 Tuleb vahet teha värskel kala ja külmutustraalerite tegevusel.

3.3.4.1 Värske kala või segatoodanguga laevad (külmutatud kala koos teatava hulga värskel kalaga) tegutsevad Atlandi ookeanis ja lossivad oma saagi tavaliselt Vigo või muudes ühenduse sadamates, ilma et nad uimesid lõiguksid. Nende püügireisid kestavad tavaliselt veidi üle kuu aja.

3.3.4.2 Külmutatud kala laevad tegutsevad Atlandi, India ja Vaikses ookeanis ning nende püügireisid kestavad enamasti vähemalt kolm kuud. Nendel laevadel eemaldatakse hait püügi järel pea, siseelundid ja kõik uimed. Kõik osad pestakse

(²) Komisjoni 23. detsembri 2005. aasta aruanne nõukogule ja Euroopa Parlamendile määruse (EÜ) nr 1185/2003 toimimise kohta (COM(2005) 700); Euroopa Parlamendi kalanduskomisjoni omaalgatuslik aruanne, INI/2054/2006; avamere piirkondliku nõuandekogu seisukoht komisjoni korraldatud haisid käsitleva ELi tegevuskava teemalise konsulteerimisega ja avamere piirkondliku nõuandekogu ühiskoooleku protokoll, milles käsitleti avalikku konsultatsiooni haiuimede eemaldamise määruse muutmise teemal, 18.2.2011.

(³) Nende hulka ei kuulu Vahemere laevad, millel ei ole vaja eriluba.

rohke veega ja viiakse külmatunnelisse. Maksad pakitakse kotti ja seejärel plastikkasti. Kui kala on külmutatud, siis pakitakse kered esmalt kilesse ja siis puuvillast kotiriidesse (et kaitsta toodet ja tagada selle parem kvaliteet). Uimed ja maksad pannakse kastidesse. Enne toodete ladustamist lastiruumis märgistatakse kõik osad, pannes kirja toote tüübi, kirjelduse ja püügikoha. Püük lossitakse tavaliselt Vigo või muudes ühenduse sadamates või siis järgmistes välissadamates:

— Atlandi ookeani põhjaosa: Roheneemesaared (Praia), Assoorid (Horta), Kanaari saared (Las Palmas);

— Atlandi ookeani lõunaosa: Uruguay (Montevideo), Namiibia (Walvis Bay), Lõuna-Aafrika Vabariik (Kaplinn);

— India ookean: Lõuna-Aafrika Vabariik (Durban), Mauritius (Port Louis), Indoneesia (Jakarta);

— Vaikne ookean: Peruu (Callao, Chimbote, Puerto Pisco), Panama (Vacamonte), Uus-Meremaa (Napier), Prantsuse Polüneesia (Papeete, Tahiti).

3.3.5 Kered ja uimed lossitakse tavaliselt samas sadamas. Seevastu uimede ja kerede müük toimub tavaliselt eri kanalite kaudu. Seega saadetakse kered pärast lossimist Vigosse või Lõuna-Ameerikasse (peamiselt Brasiiliasse, Peruuksse ja Colombiasse). Need, mis saadetakse Vigosse, müüakse tavaliselt Itaaliasse, Kreekasse, Rumeeniasse, Ukrainasse, Poola, Venemaale, Portugali, Andaluusiasse ja Lõuna-Ameerikasse. Samas uimed saadetakse tavaliselt Vigosse ja seejärel Jaapanisse, Hongkongi, Hiinasse, Californiasse jm või saadetakse nendesse riikidesse otse lossimissadamast.

3.3.6 Mis puutub hindadesse, siis tegelikkus on see, et haikered müüakse tavaliselt esmamüügis keskmise hinnaga 0,50–2 eurot/kg ning sinihai ja makohai uimed hinnaga 10–15 eurot/kg.

3.3.7 Praegu moodustab laevaomanike haikerede müügist saadav tulu u 55 % kogutulust, samas kui uimede müügist saadav tulu osakaal on u 45 %.

3.3.8 Toiteväärtuse poolest annab luudeta hai liha u 130 kalorit/100 g. Selle liha on poolrasvane (4,5 g rasva/100 g) ja selles on palju kvaliteetseid proteiine (21 g/100 g), mis sisaldavad kõiki olulisi aminohappeid. Hai liha rasv on küllastumata, mistõttu võib seda süüa südame-veresoonehaiguste ennetamisel ja ravis, kui seda kasutatakse toidu valmistamisel koos asjakohaste rasvadega, nagu oliivi- ja seemneõli. Hai liha on kerge seedida ja kuigi see sisaldab teiste kaladega võrreldes vähem B-rühma vitamiine, on selles palju rasvas lahustuvaid A- ja E-vitamiine. Peamised mineraalained on fosfor, kaalium, magneesium ja raud.

3.3.9 Praegu kasutatakse ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni soovitusel kohaselt kõiki hai osi. Lisaks kerele ja uimedele kasutatakse ravimi- ja kosmeetikatööstuses A-vitamiini ja skvaleeni saamiseks maksa ning nahast toodete valmistamiseks nahka.

3.4 Komitee arvates on vaja tunda põhjuseid, miks Euroopa laevastikud erilube vajavad.

3.4.1 Ohutus. Kui hai on külmutatud, siis võivad küljes olevad uimed olla teravad kui noad, mistõttu on nende töötlemine pidevalt liikuva laeva pardal ja lossimine meeskonnaliikmete jaoks väga ohtlik.

3.4.2 Kvaliteet. Tavapäraselt haikere küljes olevate uimede ladustamine halvendab saagi (nii uimede kui ka kerede) kvaliteeti, sest uimed tekitavad hõõrdumisi ja löikeid. Just püütud ja külmutatud toode on nii toiteväärtuse kui ka hügieeni ja tervise seisukohast väga kvaliteetne. Uimede lõikamine enne kere külmutamist tagab selle, et külmaahel ei katke kordagi.

3.4.3 Ruumikasutus. Kere ja uimede eraldi ladustamine (või uimede ladustamine kerede paigutamisel vabaks jäänud alal) võimaldab trümmides olemasolevat ruumi paremini kasutada ja suurendada sellega laevade kasumlikkust.

3.4.4 Uimesid ja keresid müüakse eri kanalite kaudu. Kavatsetud meede tähendaks, et toote lossimisel kolmandas riigis peaks uimed maal ära lõikama, millel on järgmised tagajärjed.

3.4.4.1 Uimede eemaldamine välisadamas võib viia selleni, et toote päritolu muutub, kui toimingut ei peeta „lihtsaks lõikamiseks⁽⁴⁾”, mistõttu ei oleks toode enam ühenduse toode, vaid kuuluks ELi eksporditud tootekategooriasse, millest tulenevad teised tervise- ja tollinõuded ning -tingimused.

3.4.4.2 Samuti kaasnevad sellega uued riskifaktorid saagi lossimisel, mis muutub keerukamaks ja aeganõudvamaks.

3.4.4.3 Samal ajal halvendab lossimiseks kasutatud lisaeg toote kvaliteeti, sest see põhjustab külmaahela märkimisväärselt pika katkestuse. See ohustab tervist, kuna selle tagajärjel võib kalades tekkida histamiin ja suureneda lenduvate lämmastikaheluste sisaldus, mille tulemusel toode halveneb.

3.4.4.4 Pealegi asuvad peamised sadamad, kuhu külmutatud kala lossitakse, tavaliselt kolmandates riikides, kus ei ole

asjakohast infrastruktuuri. Lisaks asuvad enamik neist troopilises kliimas, mis kiirendab külmakaotust, süvendades veelgi eelmises punktis kirjeldatud tagajärgi.

3.5 Uimepüügiga tegeletakse Euroopa-väliste riikide laevades, mis hoolimata sellest, et neil ei ole jahutussüsteeme, tegelevad avamerel pikaajalise kalapüügiga, mistõttu nad kasutavad uimede säilitamiseks kuivatamist (veetustamine). Kered visatakse ära, sest muidu need roiskuks. Euroopa külmutustraalerite jaoks, keda komisjoni ettepanek puudutab, tähendaks uimepüük seda, et nad peavad üle parda viskama kerede müügist saadava väärtusliku sissetulekuallika, mis ei ole ärilisest seisukohast mõttekas.

3.6 Komitee jagab komisjoni seisukohta, et ajutiste lubade kaotamise ja uimede jätmisega haikere külge tagatakse, et ELis ei tegeleta uimepüügiga. Kuid eespool öeldut ja kõnealuste meetmete rakendamisega kaluritele põhjustavaid võimalikke negatiivseid tagajärgi arvestades leiab komitee, et peaks otsima alternatiivseid meetodeid, mis tagaksid uimepüügi keelust kinnipidamise, ilma et see avaldaks tõsist mõju ettevõtete kasumlikkusele ja meeskonnaliikmete ohutusele, isegi kui need alternatiivid ei kaota ära komisjoni täheldatud järelevalve ja eeskirjadele vastamise probleeme.

3.7 Komitee pakub välja järgmised alternatiivsed meetmed:

3.7.1 kehtestada kohustus lossida haikered ja uimed samas sadamas;

3.7.2 kaotada värske kala laevastike eriload;

3.7.3 anda eriload külmutustraaleritele, tingimusel, et nad kasutavad jälgitavussüsteemi, mis tagab vastavuse lossitud haikered ja -uimede vahel;

3.7.4 võtta kõikides piirkondlikes kalandusorganisatsioonides kasutusele haiuimede kaubandust käsitlev statistiliste dokumentide programm, nagu seda tehakse hariliku tuunikala puhul Rahvusvahelises Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjonis (ICCAT).

3.8 Samuti soovitab komitee kõikides piirkondlikes kalandusorganisatsioonides võtta vastu haipüügi majandamise kavad, milles sätestatakse mh meetmed püügikoormuse piiramiseks, keelualad ja -ajad ning keelatakse avamerel ümberlaadimine.

3.9 Komitee leiab, et Euroopa Komisjon peaks rohkem pingutama selle nimel, et saavutada uimepüügi keelust kinnipidamine nendes laevastikes, kus selle kahetsusväärse tegevusega veel tegeletakse, ning kohustuse täitmine edastada piirkondlikele kalandusorganisatsioonidele kolmandate riikide laevastike haipüügi kohta usaldusväärseid andmeid.

⁽⁴⁾ Komisjoni määrus (EL) nr 1063/2010, 18. november 2010, millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik. ELT L 307, 23.11.2010, artikli 78 lõike 1 punkt i.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Komitee hindab väga mõnede liikmesriikide meetmeid kõige haavatavamate hailiikide kaitseks, nt Hispaanias kehtestatud keeld püüda rebashaisid (*Alopiidae* perekond) ja vasarhaisid (*Sphyrnidae* perekond) ⁽⁵⁾. Siinkohal kutsub komitee üles võtma kõikides piirkondlikes kalandusorganisatsioonides tarvitusele asjakohased meetmed kõige haavatavamate hailiikide kaitseks ja majandamiseks.

4.2 Komitee leiab, et praegune kaalu suhtarvul põhinev mudel on asjakohane ja toimiv. Kuid mitmes kõnealusel teemal Euroopa teadusinstituutides tehtud teaduslikus uuringus on jõutud järeldusele, et 5 % suhtarv ei ole Euroopa laevastike kalapüügi jaoks sobiv (liiga madal), sest Euroopa kalanduse aluseks on uimede maksimaalne ja täielik ärakasutamine. Samuti ei sobi see kasutamiseks peamiste püütavate hailiikide (sinihai ja atlandi makohai) ega ka kõikide segaliikide puhul. Komitee leiab, et suurimad lubatud suhtarvud tuleks seniste uurimistulemuste valguses üle vaadata, kasutades selleks realistlikke kriteeriume ning asjakohast tehnilist ja teaduslikku alust. Praeguste tõlgendamisprobleemide vältimiseks peaks uus suhtarv selgelt kajastama haide eluskaalu.

Brüssel, 28. märts 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ 28. septembri 2009. aasta määrus ARM/2689/2009, millega keelatakse rebashaide (*Alopiidae* perekond) ja vasarhaide (*Sphyrnidae* perekond) püük. Hispaania Riigiteataja nr 240, esmaspäev, 5. oktoober 2009, lk 84098.